

Voldtekt – etterforskning og iretteføring

Ellen Malmberg politiadvokat 2

Hva vi skal prate om

- Politiadvokatens arbeid
- Politi og påtalemyndighet
- Fornærmede og siktede
- Etterforskingsskritt og vurderinger
- Taushetsplikt/offentlighet og tilgang til dokumenter
- Beviskrav i straffesaker
- Tiltale og henleggelse
- Hovedforhandling i retten – rettsaken
- <https://www.youtube.com/watch?v=8o7vnU2CCnY>

Anne 16 år politiadvokatens arbeid

- Da meldingen kommer til politiet vil en jourhavende jurist bli varslet.
- Jurist som beslutter pågripelse, ransaking, kroppslig undersøkelse og som er leder av etterforskningen.

Politi og påtalemyndighet

I Norge er ansvaret for kriminalitetsbekjempelsen delt mellom **justisdepartementet** med politidirektoratet og **Riksadvokaten**.

Riksadvokaten leder påtalemyndigheten og har det faglige ansvaret for straffesaksbehandlingen.

Påtalemyndigheten består av Riksadvokaten, statsadvokat og påtale i politiet.

Politiadvokatens rolle i etterforskningen

Etterforskningsleder:

Etter at initialfasen er over når det gjelder Anne så blir det satt etterforsker på saken i en slik type sak gjerne en gruppe med etterforskere – hvor du har en politifaglig etterforskningsleder og påtale etterforskningsleder som er ansvarlig for saken.

Etterforskning,

Den undersøkelse som politiet foretar for å finne ut om det foreligger et straffbart forhold som skal forfølges av det offentlige. Tjener som forberedelse til eventuell rettssak.

Etterforskningsteam –det blir utarbeidet en plan for hvilke etterforskningskritt som må gjøres, hvem som skal utføre de og tidsfrister. Det vil tilkomme etterforskningskritt ettersom saken skrider frem.

Objektiv –En etterforskning skal være nøytral, og legge like stor vekt på å innhente bevis som taler mot straffeskyld som bevis som underbygger straffeskyld.

Fornærmede og siktede

- Fornærmede – krav på bistandsadvokat og kontaktperson i politiet. Fornærmede skal holdes orientert om sakens utvikling.
- Siktede – krav på forsvarer under alle trinn av saken.

Eksempel på etterforskningsskritt og vurderinger

- Er det behov og grunnlag for å fengsle siktede?
- Avhør av fornærmede og mistenkte
- Kroppslig undersøkelse av begge
- Vitne avhør
- Kriminaltekniske undersøkelser – herunder telefoner etc.

Tid

- Etterforskningen i denne type saker er krevende og vil naturlig ta noe tid.
- Det kan kreve gjentatte avhør, innhentning av spormateriale og sakkyndig vurderinger.

Taushetsplikt og offentlighet, tilgang til dokumenter

- Politiet har som hovedregel taushetsplikt om det som fremkommer i en etterforskning, men alle dokumenter i straffesaker er som hovedregel åpent for de involverte.
- I store saker som er av allmenn interesse for offentligheten har politiet en viss opplysningsplikt.
- En tiltale er offentlig da den er forkynt for tiltalte.
- Pressen og alle andre har fri tilgang til norske rettsaler. Hovedregel er åpenhet.

Beviskravet i straffesaker

- Beviskravet i straffesaker er grunnleggende. Påtalemyndigheten må være overbevist om siktedes straffeskyld for å ta ut tiltale, og den må være av den oppfatning at straffeskylden kan bevises i retten.
- Det betyr bl.a. – "Det viktige er altså inte vad som i själva verket har inträffat i samband med brottet, utan vad åklagaren kan bevisa." Handbok i Rättspsykologi
Pär Anders Granhag og Sven Å Christianson

Tiltale - henleggelse

- I dette tilfelle ble det funnet bevist og det ble tatt ut en tiltale av statsadvokaten på
- [Straffeloven \(2005\) § 292, jf. § 291](#) for å ha
 - a) skaffet seg seksuell omgang ved vold eller truende atferd. Straffen er fengsel fra 3 til 15 år fordi voldtekten omfattet:
 - b) innføring av penis i fornærmedes munn.
- **Grunnlag:**

Lørdag 19. august 2017 ca. kl. 22:00 i [adresse], skubbet han ANNE inn under noen busker, holdt henne fast og dro ned buksene hennes, for deretter å tvinge seg til seksuell omgang med henne ved å føre sin penis inn i hennes munn og bevege sin penis mot hennes kjønnsorgan til han fikk sædutløsning, til tross for at hun gjorde gjentatte forsøk på å motsette seg handlingen.
-

Henleggelse

- Hvis politiadvokaten vurderer det slik at beviskravet ikke er oppfylt blir saken henlagt.
- Det skjer på forskjellig koder – de vanligste er
- "bevisets stilling" – "intet straffbart forhold anses bevist".
- Hva betyr dette for fornærmede-mistenkte
- Klage til statsadvokaten

Hovedforhandling i tingrett og lagmannsrett

- Tiltalte skal være tilstede under hovedforhandlingen.
- Fornærmede med bistandsadvokat har rett til å være tilstede ved hele hovedforhandlingen.
- Hovedforhandling er offentlig slik at hvem som helst kan møte opp og høre en hovedforhandling

Hvordan en hovedforhandling foregår

- Hovedforhandling starter med personalia fra tiltalte og opplesning av tiltalen hvor tiltalte blir spurt om han/hun erklærer skyld eller ikke.
- Aktor får ordet til innledningsforedrag.
- Deretter starter fornærmedes forklaring hvis det er bistandsadvokat deretter tiltaltes forklaring
- Vitner- også politivitner
- Dokumentasjon
- Prosedyrer – hvor aktor gjennomgår hva man mener er bevist og hvorfor og hva slags straff tiltalte skal ha. Forsvarer får ordet for sitt syn på saken. Deretter blir saken tatt opp til doms.

Du som skal forklare deg i retten – fornærmet og vitne

- Du vil få innkalling til vitneførsel i tingrett og/eller lagmannsrett.
- Du må signere på slippen ellers vil politiet komme på døra og forkynne for deg.
- Du er pliktig til å møte på det tidspunkt som er angitt.
- Det er ikke noe som heter at man ikke kan møte.
- Hvis man er syk skal man ha sykmelding og som de fleste ikke vet er at selv om du har sykmelding kan du ha plikt til å møte i retten. Det er domstolen – dommeren som bestemmer hvorvidt du har gyldig grunn til ikke å møte.
- Hvis du lurer på hva du skal forklare deg om ta kontakt med politiadvokaten eller statsadvokaten. Hvis det ikke er en spesielt stor sak, er det ofte ikke tid for aktor til å ta kontakt med vitnene på forhånd.

Forklare seg i retten

- Du vil sitte ute på gangen og vente. Forhåpentligvis kommer du inn på det tidspunkt du er innkalt. Ofte blir det venting. Det er vanskelig å beregne nøyaktig tid.
- Da du kommer er det tre dommere (1-3) som sitter rett foran deg. I lagmannsretten syv (2-5) dommere. Du har politiadvokat dvs. aktor på venstre side og forsvarer på høyre side sammen med tiltalte. Hvis det er bistandsadvokat sitter denne ved siden av aktor på venstre side.
- Du blir så spurt om personalia.

Taushetsplikt og vitneplikt

- Hovedregel at man har vitneplikt.
- Er man i nær slekt gift eller samboer med tiltalte kan man velge om man vil forklare seg eller ikke. De som unntas er: ektefelle, samboer, slektninger i rett opp og nedstigende linje, søsken og besvogrede.
- Er det i spørsmål om den behandlingen personen har fått har dere taushetsplikt jf. straffeprosessloven § 119. Personen selv kan fritas.
- Barnevern, lærere, familievernkontor etc. har også taushetsplikt som kan fritas fra fylkesmannen eller personen det gjelder.
- Sakkyndig medisinsk vurdering som er skrevet etter mandat fra påtale er en del av straffesaksdokumentene og den vil bli lagt frem og man har forklaringsplikt som sakkyndig.

Formaning og forsikring

- Formaning: dommeren sier noe lignende som dette: – " når du er vitne skal du forklare den fulle sannhet uten å legge skjul på noe, hvis du vet om forhold som du vet kan ha betydning for saken skal du fortelle om det.", se straffeprosessloven § 128
- Du blir informert om at det er straffbart og lyve for retten, jf. straffeprosessloven § 128, jf. straffeloven 2005 § 221.
- Du skal deretter avgi en forsikring, jf. straffeprosessloven § 131: "Forsikrer du at du vil forklare den rene og fulle sannhet og ikke legge skjul på noe?" Til dette svarer du stående "Det forsikrer jeg på ære og samvittighet".